

Vårt behov av tillit

För några veckor sedan skrev jag i Forum om liftning som ett uttryck för tillit, och om att ta upp liftare som ett sätt att bidra till en något generösare värld.

Efteråt har jag fått en del kommentarer, som har det gemensamt att de håller med om att liftandet minskat i omfattning. Orsakerna kan förstås vara flera, men till en del hänger det nog samman med risken att råka illa ut. Jag har fått mig till livs några historier om liftare som visat sig vara ett riktigt obehagligt sällskap. Att exempelvis unga liftande flickor riskerar att plockas upp av någon som tar tillfället att utnyttja dem är förvisso också en risk man inte kan bortse ifrån, speciellt på vissa platser och tider på dygnet.

Självfallet menar jag inte att man skall utsätta sig för onödiga risker. Men det jag ville peka på är att den förnuftiga försiktigheten har en baksida. Att ibland hjälpa en okänd utan tanke på risk eller belöning – och att själv våga be om och ta emot sådan hjälp – är att investera i en värld där medmänskligheten är norm och sveket undantag. Jag hade kunnat välja en rad andra exempel än just liftandet.

Lita inte på någon

Risken är att vi annars får en värld där grundregeln är att misstro alla andra, och där människor som visar varandra tillit betraktas som enfaldiga. En sådan värld är inte den jag vill leva i. Tyvärr har vi nog varit på väg åt det hållet ett bra tag.

Nog anar man till exempel en underton av den grundregeln i den massiva marknadsföringen inför valet av pensionsfonder. ”Lita inte på att någon annan tar hand om dig när du blir gammal. Skall du klara dig då måste du själv se om ditt hus nu”.

Det alltmer globaliserade affärslivet bidrar också till att minska tillitens roll. Allt fler affärer, från hushållens inköp till stora affärer i näringslivet, görs mellan parter som inte har någon relation till varandra före eller efter att affären är klar. Där det förr räckte med ett handslag krävs idag lagar, avtal och juridiska ombud. De fyller förstås sin viktiga funktion i att minska frestelsen att svika varandra, eller försöka ge rättvisa åt den som svikits. Men de förblir bara en svag återspeglning av det förtroende de försöker ersätta.

Torftigt utan tillit

”*I am a rock, I am an island*” sjöng Simon och Garfunkel på sin tid. För en sten blir inte sårad, en ö gråter aldrig. Nej, det är sant. Men ack så torftigt att leva och dö som en ö!

Dagligen ställs vi inför situationer där vi måste välja att lita på eller inte lita på en medmänniska. Den som ständigt tror alla om gott riskerar visserligen att bli utnyttjad, lurad och kränkt. Men den som ständigt väljer att misstro dem förlorar ännu mycket mer. Den som inte vågar visa tillit går miste om den befriande, nästan berusande känsla som uppstår när förtroendet motsvaras, när tilliten besvaras med trofasthet och vänskapsband knyts och fördjupas. Någonstans i det mötet tror jag till och med hittar svaret på den eviga frågan om meningen med livet. Att nå dit är faktiskt värt risken att man blir lurad ett par gånger. Att det däremot kan vara klokt att begränsa insatserna vid de första mötena med en ny människa är en annan sak. Man behöver ju inte vara så snäll att man blir dum. Men att reflexmässigt välja det försiktiga misstroendets väg är att begränsa och isolera sig själv.

Osynlig faktor

Trots allt tror jag tilliten fortfarande är en viktigare faktor än vi alltid ser, både i det stora och det lilla perspektivet. Det är nog fler och större företag än vi anar som vid sidan av affärsmässiga avvägningar tar in ett perspektiv av att ”dig har jag gjort affärer med förut utan att bli lurad, så då kan jag nog lita på dig nu också”.

Men det ultimata provet på tillit är ändå kärleksrelationen mellan två människor. Finns det något underbarare och samtidigt mer skrämmande än att bokstavligt och bildligt stå naken inför en annan människa, att blotta sina innersta hemligheter och att lägga allt man är och har i händerna på varandra? Det skulle i så fall vara att göra samma sak inför Gud.

Poeten Eeva Kilpi vänder uppochner på begreppen på ett förtjusande sätt i en liten dikt som tillhör mina favoriter:

*Säg till om jag stör,
sade han när han
steg in genom dörren,
så går jag meddetsamma.
Du inte bara stör,
svarade jag,
du rubbar
hela min existens.
Välkommen.*

Måtte jag aldrig bli så rädd att bli störd att jag inte tillåter hela min existens att rubbas ibland!

Roland Hamlin

Roland Hamlin, Delsbo, är glesbygdsutvecklare i Svågadalen, gift och trebarnsfar